

MemoriiJurnale

Simone de Beauvoir s-a născut la Paris în 1908. Până la bacalaureat, a studiat în conformista școală catolică Désir. După ce a obținut agregarea de filozofie (1929), a predat, până în 1943, la Marsilia, Rouen, Paris. Mai înainte, în timpul facultății, l-a cunoscut pe Jean-Paul Sartre. Relația mitică dintre ei a durat întreaga lor viață; Simone a fost, cum a spus Sartre, iubirea lui „necesară“, în contrast cu iubirile „contingente“ trăite de amândoi.

Volumul *Quand prime le spirituel*, terminat înaintea războiului, apare abia în 1979, astfel că adevăratul ei debut literar este romanul *L'Invitée* (1943) / trad. rom. *Invitata* (1994). Urmează *Le Sang des autres* (1945) / *Sângele celorlalți* (1994), *Tous les hommes sont mortels* (1946) / *Toți oamenii sunt muritori* (1976), *Les Mandarins*, care i-a adus premiul Goncourt în 1954, *Les Belles images* (1966) / *Imagini frumoase* (1973) și *La Femme rompue* (1968) / *Femeia pierdută* (1993).

Pe lângă celebrul *Le Deuxième sexe*, apărut în 1949 și devenit lucrare de referință pentru mișcarea feministă mondială (trad. rom. *Al doilea sex*, 1998), opera teoretică a lui Simone de Beauvoir conține numeroase eseuri filozofice sau polemice – de exemplu, *Privilège* (1955), reeditat sub titlul primului articol, *Faut-il brûler Sade?*, și *La Vieillesse* (1970). Autoarea a scris o piesă de teatru (*Les Bouches inutiles*, 1945) și și-a povestit călătoriile în *L'Amérique au jour le jour* (1948) și *La Longue marche* (1957).

Cele patru volume de memorii ale sale – *Mémoires d'une jeune fille rangée* (trad. rom. anterioare *Amintirile unei fete cuminiți*, 1965, 1991), *La Force de l'âge* (*Puterea vârstei*, 1998), *La Force des choses*, *Tout compte fait* – au apărut între 1958 și 1972; în 1964 li s-a adăugat povestirea autobiografică *Une mort très douce* (*O moarte ușoară*, 1972).

După moartea lui Sartre, a publicat *La Cérémonie des adieux* (1981) și *Lettres au Castor* (1983), reunind o parte din numeroasele scrisori pe care le-a primit de la el. Până în ziua morții, 14 aprilie 1986, Simone de Beauvoir a colaborat intens cu revista fondată de ea și de Sartre, *Les Temps modernes*, și, sub diverse forme, și-a manifestat solidaritatea totală cu feminismul.

Simone de Beauvoir

Memoriile unei fete cumini

Traducere din franceză și note de
IOANA ILIE

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corectori: Iuliana Pop, Andreea Stănescu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la R.A. „Monitorul Oficial“

Simone de Beauvoir
Mémoires d'une jeune fille rangée
© Éditions Gallimard, Paris, 1958, et nouvelle édition en 2008
All rights reserved.

© HUMANITAS, 2011, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BEAUVOIR, SIMONE de

Memoriile unei fete cuminți / Simone de Beauvoir; trad., note: Ioana Ilie. –

București: Humanitas, 2011

ISBN 978-973-50-3148-0

I. Ilie, Ioana (trad.)

821.133.1-94=135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

PARTEA ÎNTÂI

M-am născut în 9 ianuarie 1908, într-o cameră cu mobilă albă, lăcuită, care dădea spre Bulevardul Raspail. În fotografiile de familie din anul următor, apar tinere cu rochii lungi și pălării împodobite cu pene de struț, domni purtând canotiere și pălării de panama, toți surâzându-i unui bebeluș: sunt părinții, bunicii, unchii, mătușile mele și cu mine. Tata avea 30 de ani, mama avea 21 și eram primul lor copil. Întorc o pagină de album; mama ține în brațe un bebeluș care nu sunt eu. Eu port o fustă plisată, o bască, am doi ani și jumătate și sora mea tocmai s-a născut. Se pare că am fost geloasă, dar pentru scurtă vreme. De când am amintiri, sunt mândră să fiu sora cea mare: prima. Deghizată în Scufița Roșie care duce în paneraș plăcintă și unt pus în ulciță, mă simțeam mult mai vrednică de interes decât un sugar țintuit în leagăn. Eu aveam o surioară: pruncul acela nu mă avea pe mine.

Primii ani mi-au lăsat doar o impresie neclară: un amestec de ceva roșu, ceva negru și ceva cald. Apartamentul era roșu – roșii erau mocheta, sufrageria stil Henri II, mătasea gofrată care camufla ușile de sticlă și, în biroul tatei, draperiile de velur; mobilele din acest sălaș sacru erau din lemn de păr înnegrit; mă ghemuiam în scorbura de sub birou, mă înfășuram în întuneric; era beznă, era cald, iar roșul mochetei mi se părea țipător. Așa mi-am petrecut începutul copilăriei. La adăpost, priveam, pipăiam, mă învățam cu lumea.

Lui Louise îi datoram tihna siguranței zilnice. Mă îmbrăca dimineața, mă dezbrăca seara și dormea în aceeași cameră cu

mine. Tânără, fără frumusețe și mister, atâta vreme cât rostul ei pe lume era doar să vegheze asupra surorii mele și asupra mea – sau, cel puțin, eu așa credeam –, nu ridica niciodată vocea, nu mă mustra degeaba. Privirea ei liniștită mă ocrotea în timp ce făceam turțițe în Grădina Luxembourg, în timp ce o legănam pe păpușa mea Blondine, coborâtă din cer într-o noapte de Crăciun, odată cu un cufăraș în care își avea trusoul. Seara, se așeza lângă mine și îmi arăta poze, spunându-mi povești. Prezența ei îmi era la fel de necesară și îmi părea la fel de firească precum pământul de sub picioare.

Mama, mai puțin accesibilă și mai capricioasă, îmi deștepta sentimente de adorație: mă așezam pe genunchii ei, în desfătarea parfumată a brațelor sale, îi acopeream cu sărutări pielea de femeie tânără; uneori, apărea noaptea lângă patul meu, frumoasă ca o icoană, în spumosul ei veșmânt ca o pajiște înverzită luminată de podoaba unei flori mov, în rochia ei scânteietoare neagră ca tăciunile. Când era supărată, „făcea ochii mari“; mă temeam de acea sclipire prevestind vijelia, care îi urâțea chipul; aveam nevoie de surâsul ei.

Pe tata îl vedeam foarte puțin. Pleca în fiecare dimineață „la Palat“ cu niște dosare sub braț. Nu avea nici barbă, nici mustață, iar ochii îi erau albaștri și veseli. Seara, când se întorcea, îi aducea mamei violete de Parma, se sărutau și râdeau. Tata râdea și cu mine; mă puneă să cânt: *C'est une auto grise...*¹ sau *Elle avait une jambe de bois*². Mă lăsa cu gura căscată când îmi culegea de pe vârful nasului monede de o sută de centime. Mă distra și eram bucuroasă când îmi dădea atenție, dar nu avea un rol clar în viața mea.

Principala îndatorire a lui Louise și a mamei era să mă hrănească, iar sarcina lor nu se dovedea totdeauna ușoară. Prin gură, lumea înconjurătoare pătrundea mult mai profund în intimitatea mea decât prin ochi și mâini. Nu o acceptam în

1. *Era odată un automobil gri* (fr.). (N.t.)

2. *Și ea avea un picior de lemn* (fr.). (N.t.)

totalitate. Gustul searbăd al cremelor de grâu verde, al terciurilor de ovăz, al panadelor¹ îmi smulgea lacrimi; onctuozitatea grăsimilor, misterul vâcos al scoicilor mă revoltau; hohote de plâns, țipete, vărsături – accesele mele de silă erau atât de îndârjite, încât ceilalți au renunțat să mai lupte cu ele. În schimb, am profitat total de privilegiul copilăriei, care presupune că frumusețea, luxul, fericirea sunt lucruri care se mănâncă. Încremeneam în fața cofetăriilor de pe strada Vavin, fascinată de sclipirea limpede a fructelor zaharisite, de reflexele nedefinite ale magiunurilor de fructe, de înflorirea pestriță a dropsurilor; verde, roșu, portocaliu, violet; pofteam la culori pe măsura plăcerii pe care mi-o făgăduiau. Aveam deseori norocul ca plăcerea să-mi desăvârșească admirația. Mama zdrobea praline într-o piuliță și amesteca pulberea zgrunțuroasă cu o cremă galbenă. Rozul bomboanelor se estompa treptat în nuanțe încântătoare: îmi afundam lingura într-un apus de soare. În serile în care părinții mei aveau musafiri, luminile unui candelabru de cristal se înmiiuau în oglinzile salonului. Mama se așeza la pianul cu coadă, o doamnă îmbrăcată în tul cânta la vioară, și un văr, la violoncel. Pocneam între dinți învelișul protector al unui fruct ascuns și un bulgăre de lumină îmi exploda în cerul gurii, cu gust de coacăze negre sau de ananas: eram stăpâna tuturor culorilor și strălucirilor, a eșarfelor de voal, a diamantelor, a dantelelor. Eram stăpâna întregii petreceri. Nu am râvnit la paradisul în care curge lapte și miere, în schimb mi-am dorit fierbinte dormitorul Coanei Tartine². Dacă universul în care trăim ar fi comestibil în întregime, cum l-am mai cuprinde! Când m-am maturizat, am dorit să pasc migdalii în floare, să mușc din pralinele asfințitului. M-am simțit amăgită de firmele luminoase, părând dulciuri cu gust minunat, lipite, parcă, de cerul New Yorkului.

A mânca nu însemna doar o explorare și o izbândă, ci și cea mai importantă îndatorire a mea: „O lingură pentru mama,

1. Supă falsă, preparată dintr-o fiertură de pâine, unt și lapte. (N.t.)

2. Aluzie la un personaj dintr-un cântecel franțuzesc pentru copii. (N.t.)

una pentru bunica... Dacă nu mănânci, nu crești mare. “ Eram pusă cu spatele la zidul din vestibul și, la nivelul creștetului meu, se făcea un semn care era comparat cu unul mai vechi: mă înălțasem doi sau trei centimetri, primeam felicitări și mă umflam în pene. Totuși uneori mă temeam. Soarele mângâia parchetul ceruit și mobilele lăcuite, din lemn alb. Priveam fotoliul mamei și mă gândeam: „N-o să mai pot sta pe genunchii ei.“ Brusc, viitorul prindea contur; urma să mă transforme într-o altă ființă, care spunea *eu* fără a mai fi eu. Am intuit toate momentele de înțărare, de lepădare de ceva, de renunțare, precum și înșiruirea morților mei. „O lingură pentru bunicul... “ Totuși mâncam și eram mândră că cresc; nu voiam să rămân un copilăș pentru totdeauna. Probabil că am trăit intens acest conflict interior din moment ce îmi amintesc atât de bine cartea din care Louise îmi citea povestea lui Charlotte. Într-o dimineață, Charlotte a găsit, pe scaunul de la căpătâiul patului, un ou roz din zahăr, aproape tot atât de mare cât ea. Mă fascina și pe mine. Era și pântec, și leagăn, și totuși putea fi ronțăit. Refuzând orice altă hrană, Charlotte se făcea din ce în ce mai mică, devenea minusculă: era cât pe ce să se înece într-o cratiță, bucărtăreasa a aruncat-o, din neatenție, în coșul cu gunoi, de unde a luat-o un șobolan. Dar e salvată; speriată, plină de remușcări, Charlotte a început să se îndoape cu atâta lăcomie, încât s-a umflat ca o bășică; mama ei a dus la doctor un monstru balonat. Priveam îndelung, cu o poftă ponderată, la pozele care înfățișau regimul prescris de doctor: o ceașcă de ciocolată, un ou fiert, un cotlet rumenit. Charlotte revenea la dimensiunile normale, iar eu ieșeam vie și nevătămată din întâmplările neprevăzute care, rând pe rând, mă redusese la stadiul de făt și mă transformaseră apoi în matroană.

Continuam să cresc și, conștientă fiind că sunt condamnată la înstrăinare, îmi căutam salvarea în propria imagine. Dimineața, Louise îmi răsuca șuvițele de păr în jurul unui bastonaș. Satisfăcută, îmi priveam în oglindă obrazul încadrat de buclele în spirală: mi se spusese că brunetele cu ochi albaștri sunt un

soi mai puțin întâlnit și învățasem deja să prețuiesc lucrurile rare. Mă plăceam și căutam să plac. Prietenii părinților mei îmi încurajau vanitatea: mă măguleau politicos, mă flatau. Sorbeam din ochi blănurile, corsajele mătăsoase ale femeilor; țineam la și mai mare cinste bărbații, mustățile, mirosul lor de tutun, vocile lor profunde, brațele lor care mă ridicau de la pământ. Mai cu seamă, încercam să le stârnesc interesul: făceam pe proasta, mă agitam, pândind cuvântul care să mă smulgă din limitele mele, făcându-mă să exist, cu adevărat, în lumea lor. Într-o seară, în fața unui prieten al tatălui meu, am refuzat, cu încăpățănare, o farfurie cu *salade cuite*¹, căci pe o carte poștală trimisă când fusese plecat în vacanță întrebase glumeț: „Îi mai place lui Simone salata coaptă?“ În ochii mei, cuvântul scris avea mai mare importanță decât cel rostit: eram în al nouălea cer. Când ne-am întâlnit din nou cu domnul Dardelle în piața din fața bisericii Notre-Dame-des-Champs, m-am bucurat, sperând că mă va tachina. Am încercat chiar să-l provoc: nici un ecou. Am insistat: mi s-a spus să tac. Înciudată, am descoperit cât de trecătoare este gloria.

De obicei, eram scutită de asemenea decepții. Acasă, cel mai mic incident suscita ample comentarii; tot ce povesteam era ascultat cu plăcere, mi se repetau cuvintele. Bunici, unchi, mătuși, veri, formând o familie numeroasă, mă asigurau de însemnătatea mea. În plus, un întreg popor miraculos se interesa de mine, plin de grijă. De îndată ce am putut merge, mama m-a dus la biserică. Mi-a arătat – făcute din ceară, din ghips sau pictate pe pereți – portretele pruncului Isus, ale bunului Dumnezeu, ale Fecioarei, ale îngerilor, între care unul, la fel ca Louise, avea ca unică menire să mă slujească. Cerul meu era înstelat cu miriade de ochi binevoitori.

Pe pământ, mama și sora mamei se ocupau intens de mine. Bunicuța avea obraji trandafirii, păr alb, cercei cu diamante;

1. Salată coaptă (fr.): fel de mâncare gătit, având în compoziție și salată. (*N.t.*)

sugea pastile de gumă tari și rotunde ca nasturii de la botine, a căror transparență colorată mă încânta. O iubeam mult pentru că era bătrână. Și o iubeam pe mătușa Lili pentru că era tânără: locuia cu părinții ei, ca un copil, și-mi părea mai apropiată decât alți adulți. Roșu la față, cu capul lustruit, cu bărbia mânjită ca de o spumă care bătea în gri, bunicuțul mă dădea cu sârg huța pe picior, dar avea vocea atât de aspră, încât nu puteai ști dacă glumește sau muștră. Prânzeam la ei în fiecare joi: colțunași, carne cu sos alb, lapte de pasăre. Bunicuța mă desfăta. După masă, bunicuțul moțăia într-un fotoliu capitonat, iar eu mă jucam sub masă, fără zgomot. Apoi pleca. Atunci, bunicuța scotea din bufet sfârleaza de metal și, în timp ce se învârtea, noi o îmbrăcam cu cercuri multicolore din carton. Aprindea, la fundul unui omuleț din plumb căruia îi spunea „Moș Pârț“, o capsulă albă din care ieșea o serpentină de fum colorată în cafeniu-închis. Juca, împreună cu mine, partide de domino, de „război“, de marocco. Simțeam că mă sufoc un pic în sufrageria aceea mai ticsită decât depozitul unui anticariat. Nu era nici un spațiu gol pe pereți: tapiserii, farfurii de faianță, tablouri în culori neclare; o curcă moartă zăcea întinsă pe un morman de verde verzi; măsuțele erau acoperite cu catifea, cu pluș, cu dantelă croșetată; ghivecele de aspidistra întemnițate în vase de aramă mă întristau.

Uneori, mătușa Lili mă scotea la plimbare; nu știu prin ce întâmplare m-a dus de câteva ori la concursuri hipice. Într-o după-amiază, pe când stăteam lângă ea într-o tribună, la Issy-les-Moulineux, am văzut biplane și monoplane basculând pe cer. Ne înțelegeam bine. Una dintre cele mai îndepărtate și plăcute dintre amintirile mele se leagă de timpul petrecut cu ea la Châteauvillain, în Haute-Marne, la o soră a bunicuței. După ce își pierduse demult fiica și soțul, mătușa Alice trăndăvea, singură și surdă, într-o clădire mare, înconjurată de o grădină. Orașelul cu străzi înguste, cu case joase părea coborât dintr-o carte cu poze; obloanele, cu trefle și inimi decupate, se prindeau de pereți cu scoabe care înfățișau personaje miniaturale,

iar ciocănelele cu care se bătea în poartă aveau formă de mâini. Dincolo de o poartă enormă, se ivea un parc în care alergau cerbi lopătari; pe un turn de piatră se încolăceau trandafiri sălbatici. Bătrânele domnișoare din târg mi-au sărbătorit sosirea. Domnișoara Élise mi-a dat inimioare din turtă dulce. Domnișoara Marthe avea un șoricel fermecat, închis într-o cutie de sticlă; printr-o crăpătură, băgai un cartonaș pe care era scrisă o întrebare; șoricelul se învârtea și lua cu botul, dintr-o etajeră, răspunsul tipărit pe o foaie de hârtie. Cel mai mult mă minunau ouăle desenate cu cărbune pe coajă, pe care le ouau găinile doctorului Masse; le scoteam din cuiabar cu mâinile mele, ceea ce m-a făcut, mai târziu, să-i replic cu fermitate unei prietene căreia nu-i venea să creadă așa ceva: „Le-am adunat chiar eu!“ În grădina mătușii Alice, îmi plăceau tisele tunse frumos, mireasma smerită a merișorului și, sub niște carpeni mici, un obiect la fel de fermecător și de ambiguu precum un ceas de carne: o stâncă piesă de mobilier, o masă din piatră. Într-o dimineață a venit furtuna; mă distram cu mătușa Lili în sufragerie când a căzut trăsnetul pe casă – un eveniment important care m-a umplut de mândrie; de fiecare dată când mi se întâmpla ceva, aveam impresia că sunt o persoană importantă. Mi-a fost dat să am și o satisfacție mai rafinată. Pe zidul acareturilor creșteau clematite. Într-o dimineață, mătușa Alice m-a strigat cu glas aspru; pe jos zăcea o floare: m-a acuzat că am rupt-o. Să te atingi de florile din grădină era o infracțiune a cărei gravitate o cunoșteam – am protestat, întrucât n-o comiseseam. Mătușa Alice nu m-a crezut. Mătușa Lili m-a apărat cu înverșunare. Ea era reprezentanta părinților mei, unicul meu judecător. Mătușa Alice, cu obrazul ei bătrân și pătat, era aliata zânelor rele care persecutau copiii. Am văzut cu satisfacție cum forțele binelui luptau, în folosul meu, contra greșelii și nedreptății. La Paris, părinții și bunicii, indignați, mi-au ținut partea și am savurat triumful virtuții mele.

Ocrotită, răsfățată, amuzată de lucrurile noi care apăreau mereu, de la un moment la altul, eram o fetiță foarte veselă. Totuși ceva nu era în regulă de vreme ce mă învinețeam în urma

CUPRINS

Partea întâi /	5
Partea a doua /	109
Partea a treia /	193
Partea a patra /	319